

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
THE SECRETARIAT OF THE HOUSE OF REPRESENTATIVES

คู่มือ การเข้าชื่อเสนอกฎหมาย ของประชาชน

ตามพระราชบัญญัติ
การเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๔

คำนำ

กลุ่มงานเข้าชื่อเสนอกฎหมาย สำนักงานการประมุข สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร มีภารกิจที่สำคัญประการหนึ่ง ก็คือเป็นหน่วยงานที่สนับสนุนและช่วยเหลือในการจัดทำและเสนอร่างกฎหมายให้แก่ประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และแผนการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมาย จึงได้จัดทำคู่มือ “การเข้าชื่อเสนอกฎหมายของประชาชน” ขึ้นมาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และขั้นตอนการเข้าชื่อเสนอกฎหมายของประชาชนตามพระราชบัญญัติการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. 2564 ซึ่งได้ประกาศใช้บังคับเป็นกฎหมาย โดยแสดงให้เห็นถึงกระบวนการการเข้าชื่อเสนอกฎหมายของประชาชนในแต่ละขั้นตอน เริ่มตั้งแต่คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม และจำนวนของบุคคลซึ่งมีสิทธิร่วมกันเข้าชื่อเสนอกฎหมาย ร่างกฎหมายที่สามารถเสนอได้ การจัดทำร่างกฎหมาย การวินิจฉัยร่างกฎหมาย รูปแบบการเชิญชวน รูปแบบการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย และการตรวจสอบร่างกฎหมายและหลักฐานการเข้าชื่อเสนอกฎหมายภายหลังการเข้าชื่อเสนอกฎหมายครบจำนวนเพื่อบรรจุระเบียบวาระการประชุม

คณะผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคู่มือการเข้าชื่อเสนอกฎหมายของประชาชนฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่ประชาชนที่ต้องการจะเสนอร่างกฎหมายและบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อสนับสนุนและช่วยเหลือให้การเข้าชื่อเสนอกฎหมายของประชาชนตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้เป็นผลได้จริงในทางปฏิบัติและสนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

กลุ่มงานเข้าชื่อเสนอกฎหมาย
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

สารบัญ

การเข้าชื่อเสนอกฎหมายของประชาชน.....	1
ทำไมประชาชนต้องเสนอร่างกฎหมายด้วยตนเอง.....	3
คุณสมบัติและจำนวนของผู้มีสิทธิเข้าชื่อเสนอกฎหมาย.....	4
ร่างกฎหมายที่เสนอได้.....	5
การจัดทำร่างกฎหมาย.....	7
การวินิจฉัยร่างกฎหมายและการเชิญชวน.....	9
การเข้าชื่อเสนอกฎหมาย.....	12
การตรวจสอบร่างกฎหมายและหลักฐานการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย...	18
การเข้าชื่อเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม.....	22
การยื่นยันร่างพระราชบัญญัติภายหลังการเลือกตั้งทั่วไป.....	22
บทกำหนดโทษ.....	23
แผนผังกระบวนการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย.....	24
สรุปขั้นตอนกระบวนการการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย.....	27
บรรณานุกรม.....	30

การเข้าชื่อเสนอกฎหมายของประชาชน

การเข้าชื่อเสนอกฎหมายของประชาชนเป็นการแสดงออกซึ่งสิทธิ เสรีภาพ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงของประชาชน เพื่อแสดงเจตจำนงและกำหนดความต้องการของประชาชนในแต่ละเรื่อง เพื่อแก้ไขหรือบรรเทาปัญหาความเดือดร้อนเสียหายที่ได้รับ หรืออาจได้รับในมิติต่าง ๆ ซึ่งหลักการดังกล่าวก็ได้ถูกกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ และกฎหมายหลายฉบับที่ ผ่านมา เริ่มตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 170¹ กำหนดให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่า 50,000 คน มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภาเพื่อให้รัฐสภาพิจารณาร่างกฎหมายเกี่ยวกับหมวด 3 สิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทย หรือหมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการการเข้าชื่อเสนอกฎหมายและกระบวนการตรวจสอบตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. 2542² ต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 163³ กำหนดให้ลดจำนวนผู้เข้าชื่อเสนอกฎหมายลงเหลือไม่น้อยกว่า 10,000 คน พร้อมทั้งมีการแก้ไขเพิ่มเติมและประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. 2556⁴ กำหนดวิธีการการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย การตรวจสอบ การประกาศ และการร้องคัดค้าน เพื่อให้การเข้าชื่อเสนอกฎหมายของประชาชนสามารถกระทำได้ง่ายขึ้น อันเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยตรงมากขึ้นและเพื่อให้สิทธิและเสรีภาพตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญให้เป็น

¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540, มาตรา 170

² พระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. 2542, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 116 ตอนที่ 20 ก (25 มีนาคม 2542): 1

³ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550, มาตรา 163

⁴ พระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. 2556, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 130 ตอนที่ 119 ก (17 ธันวาคม 2556): 1

ผลได้จริงในทางปฏิบัติ ซึ่งพระราชบัญญัติดังกล่าวได้บังคับใช้ต่อเนื่องมาจนกระทั่งประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 133 (3)⁵ กำหนดให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่า 10,000 คน มีสิทธิเข้าชื่อเสนอกฎหมายตามหมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย หรือหมวด 5 หน้าที่ของรัฐ อีกทั้งมาตรา 258 ค. (4)⁶ ยังได้กำหนดให้มีกลไกช่วยเหลือประชาชนในการจัดทำและเสนอร่างกฎหมายที่มีประสิทธิภาพด้วย ประกอบกับแผนการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมายในประเด็นปฏิรูปที่ 6⁷ กำหนดให้มีกลไกช่วยเหลือประชาชนเหมือนเดิมในการจัดทำและเสนอร่างกฎหมายที่มีความสำคัญ และจัดให้มีกลไกช่วยเหลือประชาชนในการจัดทำและเสนอร่างกฎหมาย รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือ ทางกฎหมายแก่ประชาชน ซึ่งประเด็นย่อยที่ 4⁸ กำหนดให้จัดให้มีกลไกช่วยเหลือประชาชนในการจัดทำและเสนอร่างกฎหมาย โดยเป้าหมายและตัวชี้วัดกำหนดให้ต้องมีการตรากฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย เพื่อกำหนดขั้นตอนและวิธีการเข้าชื่อเสนอกฎหมายของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ตลอดจนมีกลไกหรือหน่วยงานซึ่งทำหน้าที่โดยตรงในการให้ความช่วยเหลือประชาชนในการจัดทำและเสนอร่างกฎหมาย ต่อมาคณะรัฐมนตรีได้เสนอร่างพระราชบัญญัติการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. เพื่อดำเนินการตามหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ ต่อที่ ประชุมร่วมกันของรัฐสภาตามมาตรา 270 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งที่ประชุม

⁵ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, มาตรา 133 (3)

⁶ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, มาตรา 258 ค. (4)

⁷ แผนการปฏิรูปประเทศ, ด้านกฎหมายประเด็นปฏิรูปที่ 6, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 138 ตอนพิเศษ 44 ง (25 กุมภาพันธ์ 2564) : 63

⁸ แผนการปฏิรูปประเทศ, ด้านกฎหมายประเด็นย่อยที่ 4, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 138 ตอนพิเศษ 44 ง (25 กุมภาพันธ์ 2564) : 73

ร่วมกันของรัฐสภาได้พิจารณาให้ความเห็นชอบกับร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวและประกาศ ใช้บังคับเป็นกฎหมายในเวลาต่อมาในชื่อ “พระราชบัญญัติการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. 2564⁹” ซึ่งได้กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และขั้นตอนการเข้าชื่อเสนอกฎหมายของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งไว้หลายประการซึ่งรายละเอียดจะได้กล่าวต่อไป

ทำไมประชาชนต้องเสนอร่างกฎหมายด้วยตนเอง¹⁰

- ประชาชนมีปัญหาเรื่องใดเรื่องหนึ่งและยังไม่มีกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาในเรื่องดังกล่าว ประชาชนจึงต้องการให้มีกฎหมายเพื่อแก้ปัญหานั้น
- บทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอาจมีข้อจำกัดหรืออาจไม่ได้เสนอร่างกฎหมายในเรื่องที่ตรงกับความต้องการของประชาชน
- การที่ประชาชนได้เสนอร่างกฎหมายได้เองนั้น เป็นการเปิดโอกาสและช่องทางที่เป็นการเสนอประเด็นปัญหาไปสู่ฝ่ายนโยบายและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง
- เพื่อให้สิทธิตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้เกิดผลเป็นจริงได้ในทางปฏิบัติ

คุณสมบัติและจำนวนของผู้มีสิทธิเข้าชื่อเสนอกฎหมาย

พระราชบัญญัติการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. 2564 ได้กำหนดคุณสมบัติและจำนวนผู้มีสิทธิเข้าชื่อเสนอกฎหมายต่อรัฐสภาไว้ ดังต่อไปนี้

⁹ พระราชบัญญัติการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. 2564, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 138 ตอนที่ 35 ก (26 พฤษภาคม 2564) : 7

¹⁰ ปัทมา สุภก่าปัง และดวงจันทร์ ศิริรักษ์โสภณ, “คู่มือการเข้าชื่อเสนอกฎหมายโดยประชาชน,” กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า, 2563, หน้า 13

1. ผู้มีสิทธิเข้าชื่อเสนอกฎหมายต้องเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งอยู่ในวันที่เสนอร่างพระราชบัญญัติหรือร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม และมีได้เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง

บุคคลผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ได้แก่ บุคคลซึ่งมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้¹¹

(1) มีสัญชาติไทย แต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติ ต้องได้สัญชาติไทยมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี

(2) มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีในวันเลือกตั้ง

(3) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง

บุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง ได้แก่ บุคคลซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้¹²

(1) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช

(2) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งไม่ว่าคดีนั้นจะถึงที่สุดแล้วหรือไม่

(3) ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาลหรือโดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย

(4) วิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

2. การเข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัติ ต้องมีผู้มีสิทธิเลือกตั้งร่วมเข้าชื่อจำนวนไม่น้อยกว่า 10,000 คน¹³ สำหรับการเข้าชื่อเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ต้องมีผู้มีสิทธิเลือกตั้งร่วมเข้าชื่อจำนวนไม่น้อยกว่า 50,000 คน¹⁴

¹¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, มาตรา 95

¹² รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, มาตรา 96

¹³ พระราชบัญญัติการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. 2564, มาตรา 5 ประกอบมาตรา 11

¹⁴ พระราชบัญญัติการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. 2564, มาตรา 5 ประกอบมาตรา 16

ร่างกฎหมายที่เสนอได้

ร่างกฎหมายที่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเสนอได้จะต้องมีเนื้อหาสาระ รูปแบบการเสนอร่างกฎหมาย และเอกสารประกอบการเสนอร่างกฎหมาย ดังต่อไปนี้

1. ร่างพระราชบัญญัติที่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งสามารถเข้าชื่อเสนอได้จะต้องเป็นร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการเกี่ยวกับหมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย หรือหมวด 5 หน้าที่ของรัฐ ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเท่านั้น¹⁵ ส่วนร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมจะต้องไม่มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และไม่มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐ¹⁶

2. ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเข้าชื่อเสนอจะต้องจัดทำตามรูปแบบการเสนอร่างกฎหมายโดยแบ่งเป็นมาตราที่ชัดเจนเพียงพอที่จะเข้าใจได้ว่าประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งประสงค์จะตรากฎหมายเรื่องใด และต้องประกอบด้วยเอกสารประกอบที่เกี่ยวข้อง ดังนี้¹⁷

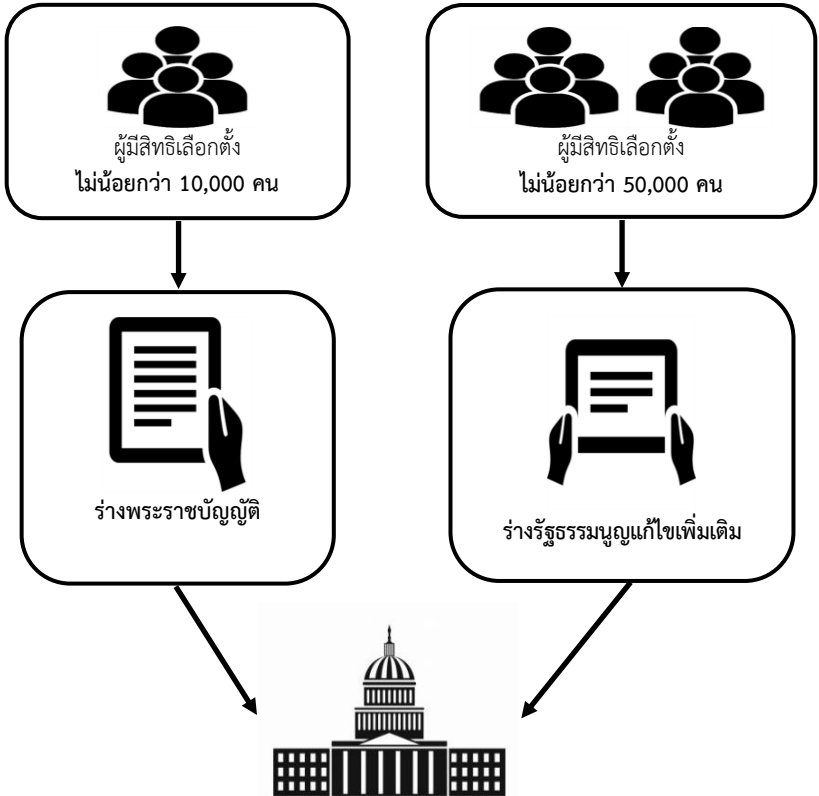
- ร่างพระราชบัญญัติ หรือร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม
- บันทึกหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติ หรือร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม
- บันทึกเหตุผลในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ หรือร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม

¹⁵ พระราชบัญญัติการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. 2564, มาตรา 6 วรรคหนึ่ง

¹⁶ พระราชบัญญัติการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. 2564, มาตรา 15

¹⁷ พระราชบัญญัติการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. 2564, มาตรา 6 วรรคสอง ประกอบมาตรา 16

- บันทึกวิเคราะห์สรุปลักษณะสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ หรือร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม

ขั้นตอนการจัดทำร่างกฎหมาย

การเข้าชื่อเสนอกฎหมายของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งนั้น จะต้องมีการร่างกฎหมายและเอกสารประกอบการเสนอร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อเสนอต่อรัฐสภาพิจารณาต่อไป โดยผู้มีสิทธิเลือกตั้งอาจจัดทำร่างกฎหมายเอง หรืออาจจะร้องขอให้สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรจัดทำร่างกฎหมายดังกล่าวให้ก็ได้ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้¹⁸

1. กรณีผู้มีสิทธิเลือกตั้งจัดทำร่างกฎหมายเอง ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีความประสงค์จะเสนอร่างพระราชบัญญัติหรือร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม สามารถที่จะจัดทำร่างพระราชบัญญัติหรือร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม และเอกสารประกอบที่เกี่ยวข้องได้ แม้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพียงคนเดียวก็สามารถจัดทำร่างกฎหมายเองเสนอต่อรัฐสภาเพื่อพิจารณาได้

2. กรณีร้องขอให้สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรจัดทำร่างกฎหมายให้ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีความประสงค์จะเสนอร่างพระราชบัญญัติหรือร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม มีสิทธิที่จะร้องขอให้สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรช่วยเหลือในการจัดทำร่างพระราชบัญญัติหรือร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม และเอกสารประกอบที่เกี่ยวข้องได้ กรณีร้องขอให้จัดทำร่างพระราชบัญญัติจะต้องมีผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่า 20 คน หรือกรณีร้องขอให้จัดทำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมจะต้องมีผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่า 120 คน ซึ่งสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร จะต้องจัดทำร่างพระราชบัญญัติหรือร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ตามที่ได้รับคำร้องขอให้แล้วเสร็จภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับความร้องขอ และระยะเวลาดังกล่าวอาจขยายได้ แต่รวมกันแล้วต้องไม่เกิน 90 วัน

¹⁸ พระราชบัญญัติการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. 2564, มาตรา 7 ประกอบมาตรา 16

การจัดทำร่างกฎหมาย

ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
จัดทำร่างกฎหมายและ
เอกสารประกอบเอง

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งร้องขอให้สำนักงาน
เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรจัดทำ
ร่างกฎหมายและเอกสารประกอบให้

ภายใน 30 วัน

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
ต้องจัดทำให้แล้วเสร็จภายใน 30 วัน
นับแต่วันที่ได้รับคำร้องขอ และระยะเวลา
ดังกล่าวอาจขยายได้ แต่รวมกันแล้ว
ต้องไม่เกิน 90 วัน

ภายใน 3 วัน

ส่งร่างกฎหมายที่จัดทำเสร็จแล้ว
ให้แก่ผู้ร้องขอเพื่อดำเนินการต่อไป

การวินิจฉัยร่างกฎหมายและการเชิญชวน

พระราชบัญญัติการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. 2564 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ ขั้นตอนและเงื่อนไขการวินิจฉัยร่างกฎหมายของประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี และรูปแบบการเชิญชวนให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งคนอื่นร่วมเข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัติหรือร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมไว้ดังต่อไปนี้¹⁹

1. ผู้มีสิทธิเลือกตั้งใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ได้จัดทำร่างกฎหมายเองหรือที่ได้ร้องขอให้สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรจัดทำร่างกฎหมายหรือไม่ก็ตาม หากรวมกันได้ไม่น้อยกว่า 20 คน และมีร่างพระราชบัญญัติที่ประสงค์จะเสนอแล้ว หรือหากรวมกันได้ไม่น้อยกว่า 20 คน และมีร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่ประสงค์จะเสนอแล้ว ก็ให้เสนอร่างพระราชบัญญัติหรือร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม เอกสารประกอบการเสนอร่างกฎหมาย พร้อมทั้งเอกสารที่แสดงรายชื่อผู้ซึ่งร่วมเสนอร่างกฎหมายดังกล่าวขึ้นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานรัฐสภาแล้วแต่กรณี เพื่อพิจารณาวินิจฉัย

2. กรณีประธานสภาผู้แทนราษฎรวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นดังกล่าวมีหลักการของร่างพระราชบัญญัติเป็นไปตามหมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย หรือหมวด 5 หน้าที่ของรัฐ ตามรัฐธรรมนูญฯ ก็ให้แจ้งเป็นหนังสือให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เสนอร่างพระราชบัญญัตินั้น เพื่อไปดำเนินการเชิญชวนให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งคนอื่นร่วมเข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัตินั้นให้ครบจำนวนตามที่กฎหมายกำหนดไว้ต่อไป

แต่หากประธานสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาแล้วเห็นว่าหลักการของร่างพระราชบัญญัตินั้นดังกล่าวไม่เป็นไปตามหมวด 3 หรือหมวด 5 ให้แจ้งเป็นหนังสือและส่งคืนเรื่อง

¹⁹พระราชบัญญัติการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. 2564, มาตรา 8 และมาตรา 16

สำหรับการเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมต่อประธานรัฐสภา หากประธานรัฐสภาพิจารณาแล้วเห็นว่าร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมไม่มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐ ให้แจ้งเป็นหนังสือให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม นั้นเพื่อไปดำเนินการเชิญชวนให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งคนอื่นร่วมเข้าชื่อเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมให้ครบจำนวนตามที่กฎหมายกำหนดไว้

แต่หากประธานรัฐสภาพิจารณาแล้วเห็นว่า ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมมีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขหรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐ ให้แจ้งเป็นหนังสือและส่งคืนเรื่อง

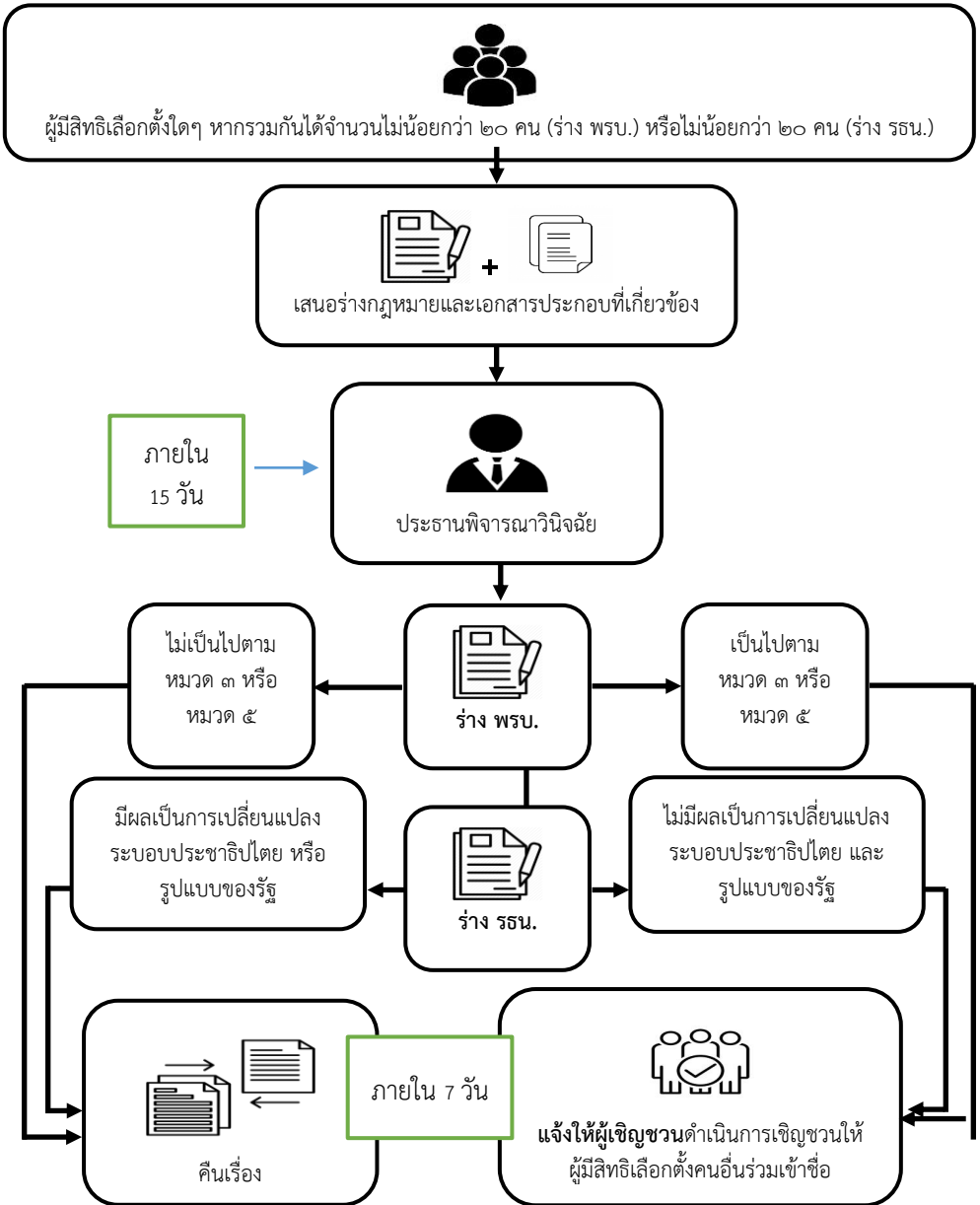
ทั้งนี้ ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานรัฐสภา ต้องแจ้งผลการพิจารณาภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับเอกสารครบถ้วน

3. เมื่อได้รับแจ้งจากประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี ก็ให้คณะผู้เชิญชวนดำเนินการเชิญชวนให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งคนอื่นร่วมเข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัติให้ได้จำนวนไม่น้อยกว่า 10,000 คน หรือกรณีร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ก็ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งคนอื่นร่วมเข้าชื่อเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมให้ได้จำนวนไม่น้อยกว่า 50,000 คน

ในระหว่างการเชิญชวนให้มีการเข้าชื่อ ห้ามมิให้มีการแก้ไขหลักการหรือแก้ไขข้อความในร่างพระราชบัญญัติหรือร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม เว้นแต่เป็นการแก้ไขข้อความผิดพลาดที่มีใช้สาระสำคัญ²⁰

²⁰ พระราชบัญญัติการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. 2564, มาตรา 9 ประกอบมาตรา 16

การวินิจฉัยร่างกฎหมาย

พระราชบัญญัติการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. 2564 ได้กำหนดประเภทของผู้รับและรวบรวมหลักฐานการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย รูปแบบการเชิญชวน รูปแบบการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย รวมทั้งการเสนอร่างกฎหมายที่ได้มีการเข้าชื่อจนครบจำนวนตามที่กฎหมายกำหนดไว้แล้วต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานรัฐสภา ดังต่อไปนี้²¹

1. ผู้รับและรวบรวมหลักฐานการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย แบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

(1) กลุ่มผู้เชิญชวน

กลุ่มผู้เชิญชวน หมายถึง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ได้จัดทำร่างกฎหมายเองหรือที่ได้ร้องขอให้สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้จัดทำร่างกฎหมายให้ก็ตาม หากรวมกันได้ไม่น้อยกว่า 20 คน สำหรับกรณีเสนอร่างพระราชบัญญัติหรือรวมกันได้ไม่น้อยกว่า 20 คน สำหรับกรณีเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม และมีตัวร่างพระราชบัญญัติหรือร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่ประสงค์จะเสนอต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานรัฐสภาแล้ว เมื่อประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานรัฐสภาเห็นชอบกับร่างกฎหมายดังกล่าวแล้ว พร้อมกับแจ้งให้ไปดำเนินการเชิญชวนให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งคนอื่นร่วมเข้าชื่อเสนอกฎหมายให้ครบจำนวนตามที่กฎหมายกำหนดไว้ต่อไป

(2) สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร กรณีได้รับการร้องขอจากคณะผู้เชิญชวนให้เป็นผู้รับและรวบรวม สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรจะต้องรับดำเนินการให้ตามความประสงค์ ทั้งนี้ ต้อง

²¹ พระราชบัญญัติการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. 2564, มาตรา 8 มาตรา 10 มาตรา 11 ประกอบมาตรา 16.

ดำเนินการเชิญชวนให้มีการเข้าชื่อเสนอกฎหมายให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไปด้วย

การรับและรวบรวมหลักฐานการเข้าชื่อเสนอกฎหมายของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ได้กำหนดให้มีระยะเวลาดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 1 ปี นับแต่วันที่ได้รับคำร้องขอ หากมีผู้ร่วมเข้าชื่อเสนอกฎหมายยังไม่ครบจำนวนตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ให้แจ้งผู้เชิญชวนที่ร้องขอทราบเพื่อดำเนินการจัดให้มีการเข้าชื่อสมทบให้ครบจำนวนภายใน 90 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้ง หากพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวแล้วยังปรากฏว่าได้ผู้ร่วมเข้าชื่อเสนอร่างกฎหมายยังไม่ครบจำนวนอีก ก็ให้สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ยุติการดำเนินการ

2. รูปแบบการเชิญชวน

การเชิญชวนให้มีการเข้าชื่อเสนอกฎหมายไม่ว่าจะเป็นของกลุ่มผู้เชิญชวนหรือของสำนักงานฯ นั้นจะเชิญชวนเป็นหนังสือหรือผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น การเชิญชวนผ่านสื่อออนไลน์หรือแพลตฟอร์มออนไลน์ต่างๆ ซึ่งอาจจะเป็นช่องทาง Facebook Instagram Line E-mail หรืออาจทำในรูปแบบเว็บไซต์ของกลุ่มผู้เชิญชวนก็ได้ แต่ต้องดำเนินการให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งคนอื่นซึ่งร่วมเข้าชื่อเสนอกฎหมายนั้นๆ สามารถที่จะเข้าถึงร่างพระราชบัญญัติหรือร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมและเอกสารประกอบที่เกี่ยวข้องได้ด้วย

3. รูปแบบการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย

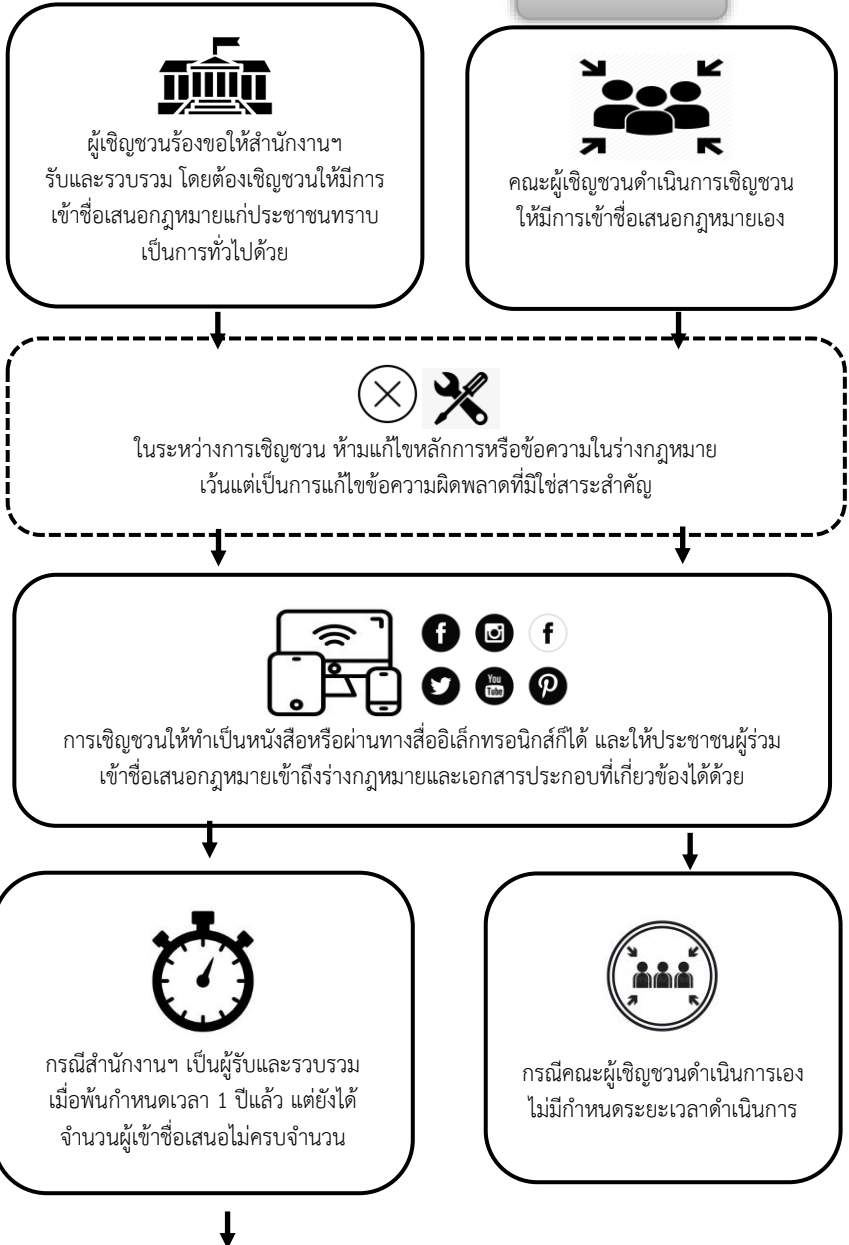
(1) เอกสารหลักฐานการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย ซึ่งแสดงชื่อ ชื่อสกุล เลขประจำตัวประชาชนของผู้ร่วมเข้าชื่อเสนอกฎหมาย และข้อความที่แสดงให้เห็นว่าตนสมัครใจร่วมในการเสนอร่างกฎหมายนั้น พร้อมทั้งลงลายมือชื่อไว้ด้วย ซึ่งเอกสารหลักฐานดังกล่าวอาจอยู่ในรูปของ

(1.1) กระดาษ

(1.2) สิ่งแทนกระดาษที่อยู่ในรูปอิเล็กทรอนิกส์ เช่น
ภาพถ่าย อีเมล กระดาษอิเล็กทรอนิกส์
และส่งไปยังสถานที่หรือผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์
ซึ่งผู้เชิญชวนได้กำหนดไว้ในหนังสือเชิญชวนหรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์นั้น

(2) ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของสำนักงานเลขาธิการ
สภาผู้แทนราษฎร ในกรณีที่สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรได้รับ
การร้องขอให้เป็นผู้รับและรวบรวมหลักฐานการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย
สำนักงานฯ อาจจัดให้มีการเข้าชื่อเสนอกฎหมายทางระบบเทคโนโลยี
สารสนเทศการเข้าชื่อเสนอกฎหมายดังกล่าวได้โดยไม่ต้องลงลายมือชื่อ
ซึ่งระบบดังกล่าวต้องสามารถยืนยันตัวตนบุคคลและตรวจสอบความเป็น
ผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้

การเชิญชวน

4. การเสนอร่างกฎหมายและรายชื่อผู้แทนของผู้เข้าชื่อเสนอกฎหมาย

เมื่อได้ดำเนินการให้เข้าชื่อเสนอกฎหมายจนได้ผู้เข้าชื่อเสนอกฎหมายครบจำนวนตามที่กฎหมายกำหนดไว้แล้ว ก็ให้ผู้เชิญชวนอย่างน้อย 1 คน ทำหนังสือเสนอร่างพระราชบัญญัติหรือร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานรัฐสภา พร้อมทั้งเอกสารประกอบการเสนอร่างกฎหมาย และหลักฐานการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย รวมทั้งรายชื่อผู้แทนของผู้เข้าชื่อเสนอกฎหมาย ซึ่งกรณีเสนอร่างพระราชบัญญัติต้องมีรายชื่อผู้แทนการเสนอกฎหมายไม่น้อยกว่า 20 คน แต่ไม่เกิน 30 คน หรือกรณีเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมนั้นให้เสนอได้ไม่เกิน 10 คน

ในกรณีที่สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้รับและรวบรวมหลักฐานการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย ให้สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ออกหนังสือรับรองจำนวนผู้เข้าชื่อเสนอกฎหมายให้ผู้เชิญชวนเพื่อนำไปเสนอต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี

การเข้าชื่อเสนอกฎหมาย

สำนักงานฯ เป็นผู้รับและรวบรวม

คณะผู้เชิญชวนดำเนินการ
ให้มีการเข้าชื่อเสนอกฎหมายเอง

การเข้าชื่อเสนอกฎหมาย
ทางระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ
ที่สามารถยืนยันตัวบุคคลและ
ตรวจสอบความเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้
ซึ่งการเข้าชื่อเสนอกฎหมายให้กระทำ
ได้โดยไม่ต้องลงลายมือชื่อ

การเข้าชื่อเสนอกฎหมายรูปแบบเอกสาร
หลักฐานการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย

เอกสารหลักฐานการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย

- ชื่อ ชื่อสกุล
- เลขประจำตัวประชาชน
- ข้อความที่แสดงให้เห็นว่าสมัครใจ
ร่วมเข้าชื่อเสนอร่างกฎหมายนั้น และ
- ลงลายมือชื่อ

ดำเนินการให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งร่วมเข้าชื่อเสนอกฎหมายให้ครบจำนวน (10,000 คน หรือ 50,000 คน)

การตรวจสอบร่างกฎหมายและหลักการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย

พระราชบัญญัติการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. 2564 ได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการภายหลังการรวบรวมการเข้าชื่อเสนอกฎหมายได้ครบจำนวนตามที่กฎหมายกำหนดไว้แล้ว ดังต่อไปนี้²²

1. เมื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งร่วมเข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัติหรือร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมได้ครบจำนวนตามที่กฎหมายกำหนดไว้แล้ว ให้ผู้เชิญชวนอย่างน้อย 1 คน ทำหนังสือเสนอร่างพระราชบัญญัติหรือร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม พร้อมกับเอกสารประกอบการเสนอร่างกฎหมาย หลักฐานการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย รวมทั้งรายชื่อผู้แทนของผู้เข้าชื่อเสนอกฎหมาย ซึ่งกรณีเสนอร่างพระราชบัญญัติต้องมีรายชื่อผู้แทนการเสนอกฎหมายไม่น้อยกว่า 20 คน แต่ไม่เกิน 30 คน หรือกรณีเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมนั้นให้เสนอได้ไม่เกิน 10 คน ต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณีเพื่อพิจารณา ทั้งนี้ หากสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร เป็นผู้รับและรวบรวมไม่จำเป็นต้องแสดงหลักฐานการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย แต่ให้ออกหนังสือรับรองความถูกต้องและครบถ้วนของการเข้าชื่อเสนอกฎหมายแทน

2. ประธานสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาตรวจสอบเอกสารหลักฐานว่ามีหลักการและเอกสารหลักฐานครบถ้วนหรือไม่ ซึ่งเป็นขั้นตอนการตรวจสอบว่าร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวได้มีการแก้ไขหลักการหรือข้อความในสาระสำคัญในระหว่างการเชิญชวนให้มีผลแตกต่างจากที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรได้เคยวินิจฉัยไว้แล้วหรือไม่ และเป็นการตรวจสอบหลักฐานการเข้าชื่อเสนอกฎหมายว่าถูกต้องและครบถ้วน รวมทั้งผู้ร่วมเข้าชื่อเสนอกฎหมายนั้นมีคุณสมบัติเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือไม่

²² พระราชบัญญัติการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. 2564, มาตรา 11 มาตรา 12 และมาตรา 13 ประกอบมาตรา 16

กรณีเป็นร่างพระราชบัญญัติ ประธานสภาผู้แทนราษฎร จะต้องพิจารณาวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติที่เสนอนั้นเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน หรือไม่ หากไม่เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน ก็ให้สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร เผยแพร่ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวและจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้น แล้วดำเนินการบรรจุระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณาต่อไป

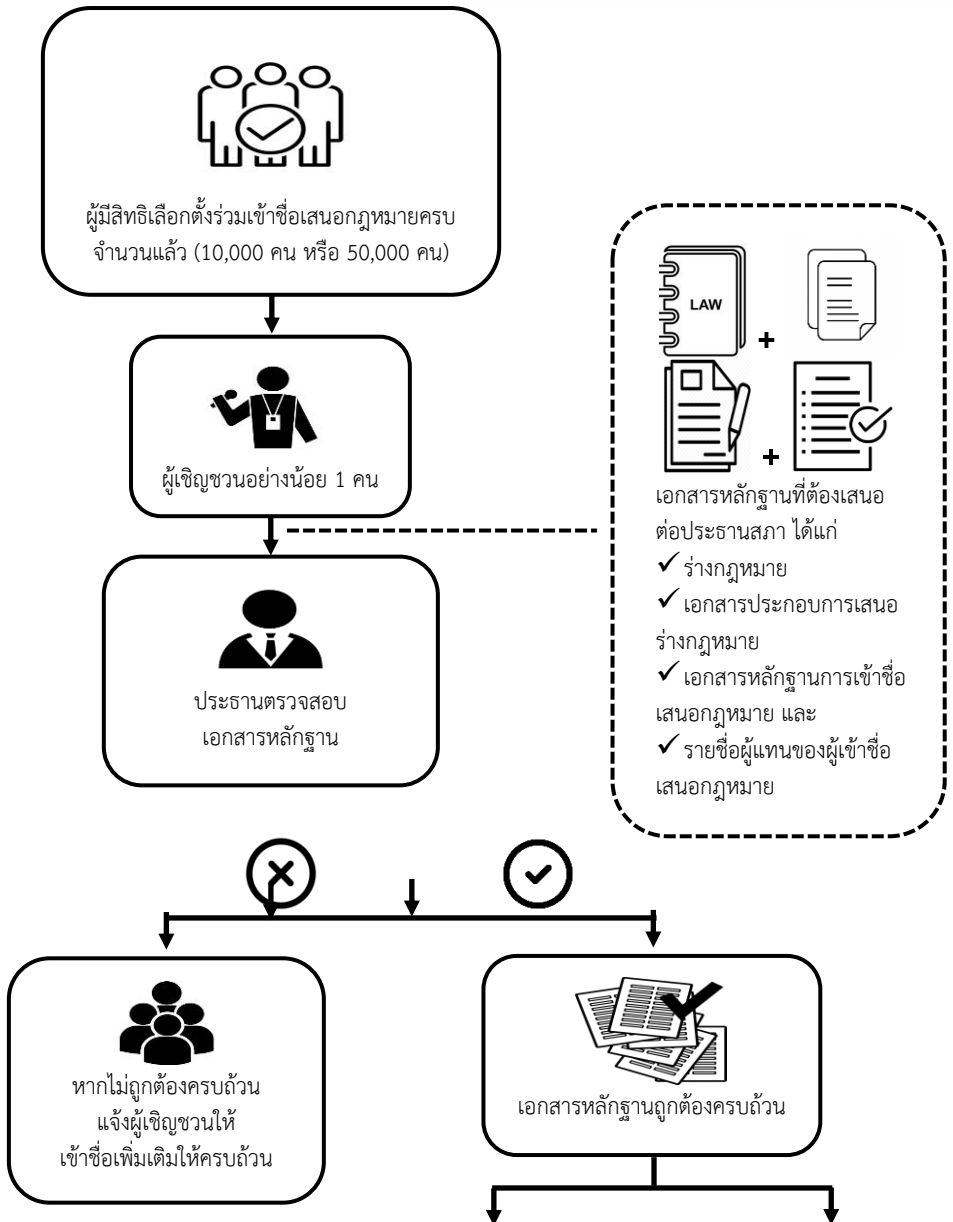
แต่ถ้าเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน ก็ให้ส่งร่างพระราชบัญญัตินั้นไปยังนายกรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้คำรับรอง และให้สำนักงานฯ เผยแพร่ร่างพระราชบัญญัติและจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นไปพร้อมกัน และเมื่อประธานสภาผู้แทนราษฎรเห็นว่าเอกสารหลักฐานถูกต้องครบถ้วน และนายกรัฐมนตรีพิจารณาให้คำรับรองแล้วจึงดำเนินการบรรจุระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณาต่อไป

ในกรณีเป็นเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ให้ประธานรัฐสภาตรวจสอบเพียงว่าได้มีการแก้ไขเนื้อหาหรือข้อความในสาระสำคัญ ในระหว่างการเชิญชวนให้มีผลแตกต่างจากที่ประธานรัฐสภาได้เคยวินิจฉัยไว้แล้วหรือไม่ และเอกสารหลักฐานถูกต้องครบถ้วนหรือไม่ แล้วให้สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร เผยแพร่ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมนั้น และจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้น หากประธานรัฐสภาเห็นว่าเอกสารหลักฐานถูกต้องครบถ้วน ก็ให้ดำเนินการบรรจุระเบียบวาระการประชุมร่วมกันของรัฐสภาเพื่อพิจารณาต่อไป

3. ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี ต้องตรวจสอบเอกสารหลักฐานดังกล่าวให้แล้วเสร็จภายใน 45 วัน

4. กรณีประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานรัฐสภา เห็นว่า มีหลักการหรือเอกสารหลักฐานไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วน ก็ให้แจ้งเป็นหนังสือไปยังผู้เชิญชวนเพื่อดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้องครบถ้วน ภายในเวลาที่กำหนด หากผู้เชิญชวนมิได้ดำเนินการให้ถูกต้องครบถ้วน ภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี ยุติการดำเนินการและส่งเรื่องคืน

การตรวจสอบการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย

การเข้าชื่อเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม

ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการเข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัติมาใช้บังคับกับการเข้าชื่อเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมด้วยโดยอนุโลม เว้นแต่ในเรื่องดังต่อไปนี้²³ ให้ดำเนินการดังนี้

1. ในส่วนที่เกี่ยวกับการร้องขอที่ร้องขอให้สำนักงานฯ จัดทำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ต้องมีผู้มีสิทธิเลือกตั้งร้องขอไม่น้อยกว่า 120 คน

2. ในส่วนที่เกี่ยวกับการเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ให้เสนอต่อประธานรัฐสภา และหน้าที่และอำนาจของประธานสภาผู้แทนราษฎรให้เป็นหน้าที่และอำนาจของประธานรัฐสภา

3. ในส่วนที่เกี่ยวกับจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เข้าชื่อเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม กรณีสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้รับและรวบรวมหลักฐานการเข้าชื่อเสนอกฎหมายนั้น ยังมีจำนวนไม่ถึง 50,000 คน

4. ในส่วนที่เกี่ยวกับรายชื่อผู้แทนของผู้เข้าชื่อเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมนั้น ให้เสนอได้ไม่เกิน 10 คน

การยืนยันร่างพระราชบัญญัติภายหลังการเลือกตั้งทั่วไป

ถ้าหากมีร่างพระราชบัญญัติที่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเข้าชื่อเสนอไว้ และประธานสภาผู้แทนราษฎรได้บรรจุระเบียบวาระการประชุมแล้วหรือสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาพิจารณาค้างอยู่ ต่อมาได้มีการยุบสภาผู้แทนราษฎรหรืออายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง และคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปไม่ได้ร้องขอให้มีการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่ประชาชนเข้าชื่อเสนอกฎหมายนั้นต่อไป หากผู้แทนของผู้เข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัติยืนยันเป็นหนังสือต่อ

²³ พระราชบัญญัติการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. 2564, มาตรา 16

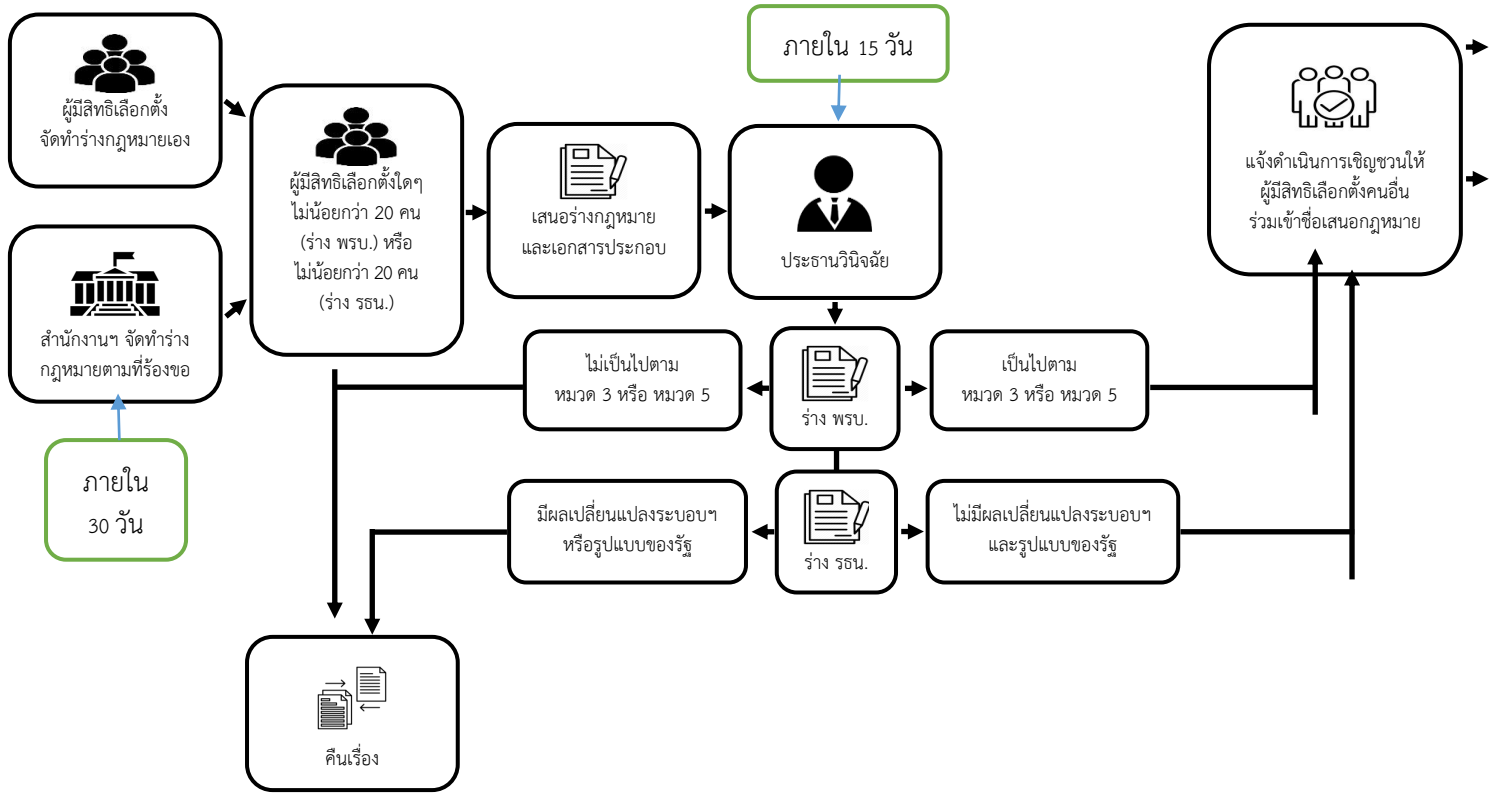
ประธานสภาผู้แทนราษฎรให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวภายใน 120 วันนับแต่วันที่เรียกประชุมรัฐสภาครั้งแรก ก็ให้ถือว่าเป็นการเข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัติใหม่ โดยประธานสภาผู้แทนราษฎรดำเนินการต่อไป ทั้งนี้ ให้นำมาใช้บังคับกับการเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมโดยอนุโลมด้วย²⁴

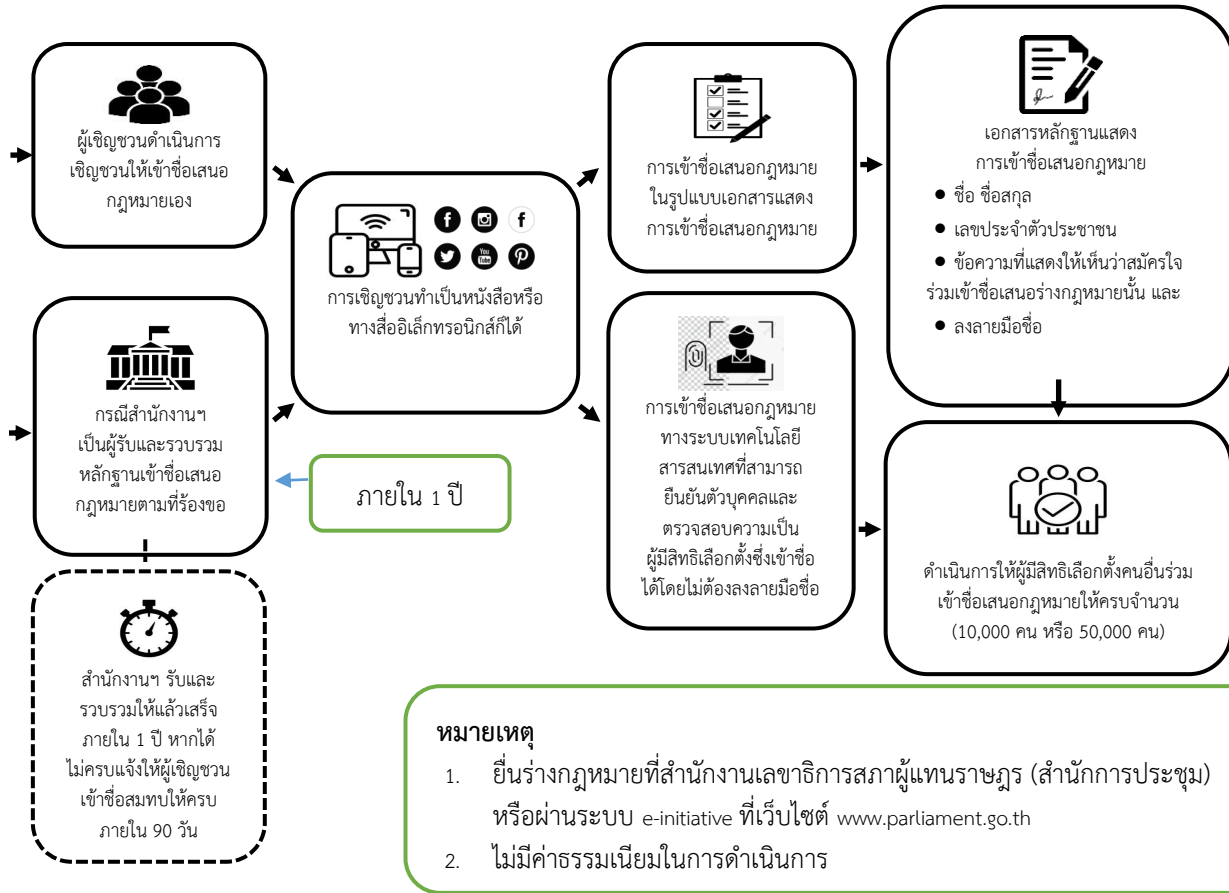
บทกำหนดโทษ

แม้ว่าพระราชบัญญัติการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. 2564 จะไม่มีบทลงโทษทางอาญาไว้เป็นการเฉพาะ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าหากมีการกระทำความผิดขึ้นแล้วจะไม่เป็นความผิดหรือไม่ต้องรับโทษแต่อย่างใดแต่ให้เป็นไปตามกฎหมายอาญาและกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่สำหรับการกระทำความผิดฐานปลอมลายมือชื่อในการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย หากศาลพิพากษาให้ผู้ใดมีความผิดฐานดังกล่าวให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้นั้นเป็นเวลา 5 ปี นับแต่วันที่ศาลสั่งด้วย²⁵

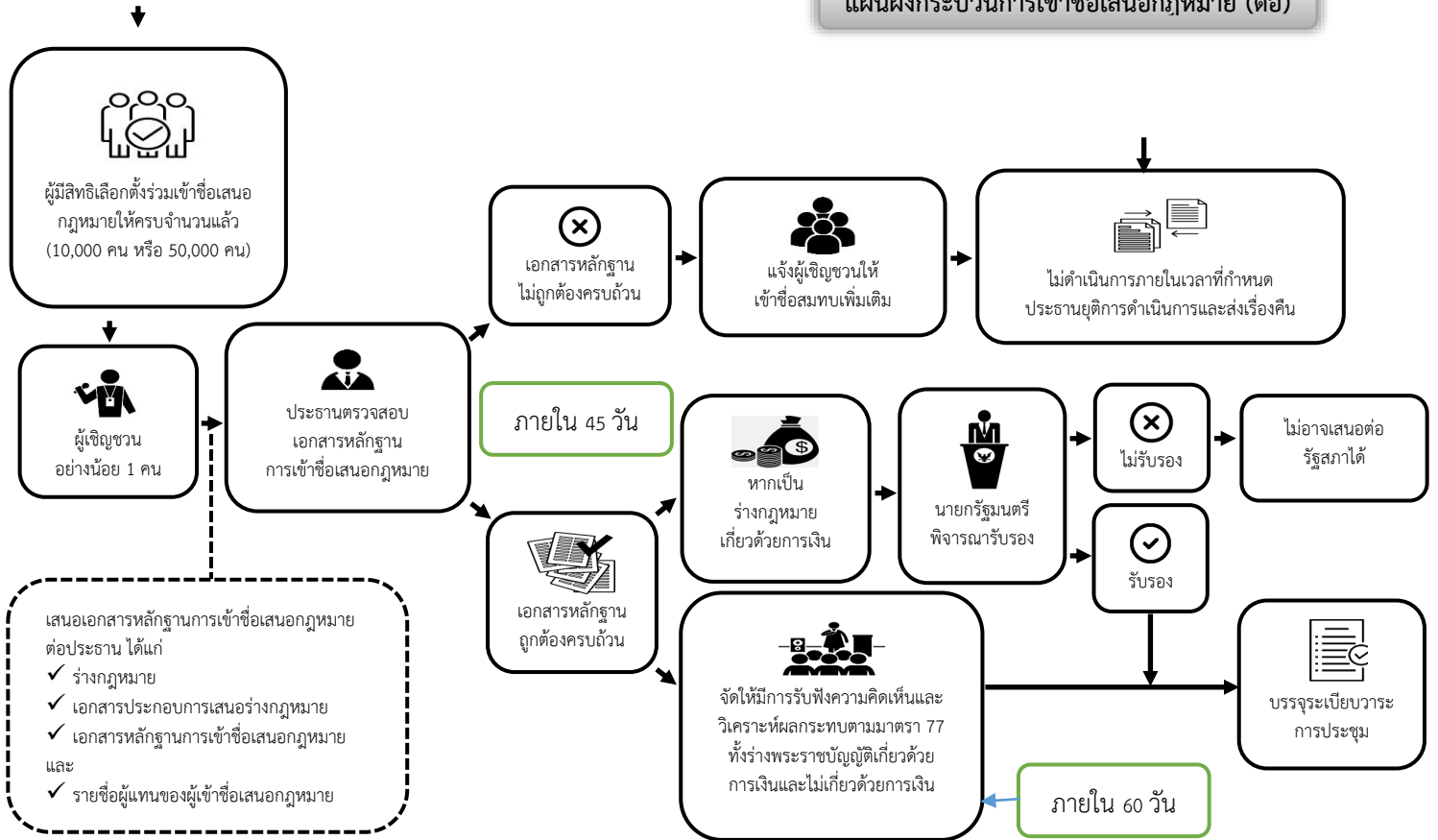
²⁴ พระราชบัญญัติการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. 2564, มาตรา 14 ประกอบมาตรา 16

²⁵ พระราชบัญญัติการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. 2564, มาตรา 17

แผนผังกระบวนการเข้าซื้อเสนอกฎหมาย (ต่อ)

สรุปขั้นตอนกระบวนการการเข้าชื่อเสนอกฎหมายของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
ตามพระราชบัญญัติการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. 2564

พระราชบัญญัติการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. 2564 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ ในแต่ละขั้นตอนไว้ ซึ่งกล่าวโดยสรุป กระบวนการการเข้าชื่อเสนอกฎหมายของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ตามพระราชบัญญัติการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. 2564 จะสามารถ แบ่งออกได้เป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การจัดทำร่างกฎหมาย

พระราชบัญญัติการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. 2564 ได้กำหนดให้สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรช่วยเหลือจัดทำร่างกฎหมาย พร้อมทั้งเอกสารประกอบที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสำนักงาน ฯ จะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับคำร้องขอ และอาจขยายระยะเวลาได้แต่เมื่อรวมกันต้องไม่เกิน 90 วัน

ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง สามารถยื่นความประสงค์เป็นหนังสือขอให้สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรช่วยเหลือจัดทำร่างกฎหมาย ได้ด้วยตนเองที่สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ส่งทางไปรษณีย์ หรือทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ในขั้นตอนดังกล่าวสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรจะไม่มี การเรียกเก็บค่าธรรมเนียม

๒. การวินิจฉัยร่างกฎหมาย

พระราชบัญญัติการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. 2564 ได้กำหนดให้ภายหลังจากที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้เสนอร่างกฎหมาย พร้อมเอกสารประกอบต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณาแล้ว ประธานสภาผู้แทนราษฎรจะต้องทำการพิจารณาและแจ้ง

ผลการพิจารณาเป็นหนังสือให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ประสงค์เป็นผู้เชิญชวน
ทราบภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับเอกสารถูกต้องครบถ้วน

ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง สามารถเสนอร่างกฎหมาย พร้อม
เอกสารประกอบต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณาได้ด้วย
ตนเองที่สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ส่งทางไปรษณีย์ หรือทาง
สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ในขั้นตอนดังกล่าวสำนักงานเลขาธิการสภา
ผู้แทนราษฎรจะไม่มี การเรียกเก็บค่าธรรมเนียม

3. การเชิญชวน

ภายหลังจากที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรอนุญาตให้
คณะผู้เชิญชวนไปดำเนินการเชิญชวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งคนอื่นร่วมเข้าชื่อ
เสนอร่างกฎหมายได้ คณะผู้เชิญชวนสามารถเชิญชวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งคน
อื่นให้ร่วมเข้าชื่อร่างกฎหมายดังกล่าวได้ด้วยตนเองโดยไม่มีกำหนด
ระยะเวลา แต่หากคณะผู้เชิญชวนมีความประสงค์ร้องขอให้สำนักงาน
เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้รับและรวบรวมหลักฐานการร่วม
เข้าชื่อเสนอ ร่างกฎหมาย ให้สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
จะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามประสงค์ โดยกำหนดให้มีระยะเวลา
การดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 1 ปี นับแต่วันที่ได้รับคำร้องขอ
ซึ่งหากครบกำหนดระยะเวลา ที่กำหนดแล้ว ยังไม่สามารถรวบรวม
หลักฐานการร่วมเข้าชื่อนอกกฎหมายได้ครบตามจำนวนที่กฎหมาย
กำหนด สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรต้องทำหนังสือแจ้ง
ตัวแทนผู้เชิญชวน เพื่อจัดให้มีการเข้าชื่อนอกกฎหมายสมทบได้ไม่เกิน
90 วัน

ผู้เชิญชวน สามารถยื่นคำร้องขอให้สำนักงาน
เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้รับและรวบรวมหลักฐานการร่วม
เข้าชื่อเสนอร่างกฎหมายได้ด้วยตนเองที่สำนักงานเลขาธิการสภา
ผู้แทนราษฎร ส่งทางไปรษณีย์ หรือทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ในขั้นตอน
ดังกล่าวสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรจะไม่มีการเรียกเก็บ
ค่าธรรมเนียม

4. การเข้าชื่อเสนอกฎหมาย

เมื่อคณะผู้เชิญชวนสามารถรวบรวมรายชื่อผู้มีสิทธิ
เลือกตั้งได้ครบตามจำนวนที่กฎหมายกำหนดแล้ว สำนักงานเลขาธิการ
สภาผู้แทนราษฎรจะต้องดำเนินการตรวจสอบความเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
ให้แล้วเสร็จ ภายใน ๔๕ วัน ภายหลังจากการตรวจสอบความเป็นผู้มี
สิทธิเลือกตั้งแล้วพบว่า มีลายมือชื่อของผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เข้าชื่อเสนอ
กฎหมาย มีเอกสารหลักฐานการเข้าชื่อเสนอกฎหมายไม่ถูกต้องหรือ
ครบถ้วน ให้ดำเนินการจัดให้มีการเข้าชื่อเสนอกฎหมายเพิ่มเติมให้
ถูกต้องภายใน 90 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้ง ซึ่งหากพ้นกำหนดระยะเวลา
ดังกล่าวยังมีผู้เข้าชื่อเสนอกฎหมายไม่ครบตามที่กฎหมายกำหนด ให้
ประธานสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาสั่งยุติดำเนินการ

ผู้เชิญชวน สามารถเสนอร่างกฎหมาย เอกสาร
ประกอบ และหลักฐานการเข้าชื่อเสนอร่างกฎหมาย ต่อประธานสภา
ผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณาได้ด้วยตนเองที่สำนักงานเลขาธิการสภา
ผู้แทนราษฎร หรือส่งทางไปรษณีย์ ในขั้นตอนดังกล่าวสำนักงาน
เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรจะไม่มีการเรียกเก็บค่าธรรมเนียม

บรรณานุกรม

หนังสือทั่วไป

ปัทมา สุปก่าปัง และดวงจันทร์ ศิริรัชโชโสภณ. *คู่มือการเข้าชื่อเสนอ
กฎหมายโดยประชาชน*. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า, 2563

ราชกิจจานุเบกษา

- พระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. 2542. *ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 116 ตอนที่ 20 ก.* (25 มีนาคม 2542): 1
- พระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. 2556. *ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 130 ตอนที่ 119 ก.* (17 ธันวาคม 2556): 1
- พระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. 2564. *ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 138 ตอนที่ 35 ก.* (26 พฤษภาคม 2564): 7
- แผนการปฏิรูปประเทศ, ด้านกฎหมายประเด็นปฏิรูปที่ 6 *ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 138 ตอนพิเศษ 44 ง.* (25 กุมภาพันธ์ 2564): 63,73
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. *ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 114 ตอนที่ 55 ก.*(11 ตุลาคม 2540): 41
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. *ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 124 ตอนที่ 47 ก.* (24 สิงหาคม 2550): 61
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. *ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 134 ตอนที่ 40 ก.* (6 เมษายน 2560): 38